

Ťažké čierne mračná nad TTIP

Pripravovaná dohoda o partnerstve medzi EÚ a USA v oblasti obchodu a investícií dostávala v priebehu roku 2015 jeden úder za druhým, o čom sme pravidelne informovali na stránke SPPK (<http://www.sppk.sk/TTIP>) . Na tomto trende sa od začiatku tohto roku nielenže nič nezmenilo, ale naopak, pre protagonistov dohody jedna zlá správa naďalej nasleduje za druhou. V prvom rade sa ukázalo, že medzi odporcov TTIP patrí nielen väčšina občanov EÚ (najmä v západnej Európe), ale i časť Američanov: všetci štyria potenciálni kandidáti na úrad amerického prezidenta verejne deklarovali, že v prípade zvolenia dajú ruky preč nielen od TTIP, ale už aj od podpísanej podobnej dohody o Transpacifickom partnerstve!

V Európe sú občania na jednej strane stále viac znechutení aroganciou kompetentných, ktorí otvorene ignorujú ich požiadavky a snažia sa o uzatvorenie TTIP za každú cenu, pričom sa neštítia zastierania, poloklamstiev a menších podvodov. Ukázala to nielen netransparentnosť doterajších rokovaní a bagatelizovanie reálnych rizík, ale i odhalenie v pripravovaných textoch niektorých nášlapných mín, ktorých zámerom je obídienie demokratických postupov. V poslednej dobe sa uvedené ukázalo najmä na príklade už podpísanej dohody o voľnom obchode medzi EÚ a Kanadou (CETA). Pripomínáme, že o CETA sa rokovalo pred začiatkom kauzy TTIP bez toho, aby to vzbudilo väčší záujem mimovládnych organizácií a verejnosti, hoci predmetný text obsahuje všetky kontroverzné body, ktoré sú v prípade TTIP považované za neprijateľné (spôsob riešenia sporov medzi investorom a štátom - ISDS alebo tzv. regulačná spolupráca).

Táto skutočnosť ale vyplávala na povrch v rámci verejnej diskusie k TTIP a preto dôkladnú revíziu CETA požadujú nielen mimovládne organizácie, ale i Európsky parlament, ktorý dohody o voľnom obchode má v konečnom dôsledku ratifikovať. Ukázalo sa ale, že existujú skryté dverá, ktoré umožnia „dočasné“ uplatňovanie CETA i bez súhlasu Európskeho parlamentu a parlamentov členských štátov. Týmito skrytými dverami je jedna jediná veta schovaná na strane 228 dohody.

Podľa Steva Verheula, hlavného negociátora za Kanadu, „približne 95% obsahu dohody nadobudne účinnosť po tom, ako ju schváli 15 z 28 vlád členských štátov“ (vlády sú v tomto prípade zastupované ministerstvami hospodárstva, väčšinou priaznivo naklonenými k dohodám o voľnom obchode). Týchto 95% zahrňuje i tolko zatracované ISDS. V praxi to znamená, že od schválenia zástupcami vlád na báze jednoduchej väčšiny budú môcť súkromní zahraniční investori žalovať počas troch rokov štáty na preklínaných súkromných arbitrážach bez toho, aby bola CETA schválená nielen parlamentmi, ale v mnohých prípadoch i vládou príslušného členského štátu! Takéto malé podvody na demokracii sú ale v konečnom dôsledku pre obhajcov voľného obchodu kontraproduktívne, pretože ich odhalenie vedie k stále väčšej zatrpknutosti a skepse obyvateľstva. V našom prípade je to ďalší klinec do rakvy nielen CETA, ale i TTIP.

Na druhej strane v EÚ sa od TTIP stále viac dištancujú i niektorí čelní predstavitelia členských štátov, pričom to už dávno nie je akt hrdinstva alebo odvahy, ale naopak, vzhľadom na nepopularitu TTIP, prejav racionálneho politického kalkulu. Napríklad francúzski predstavitelia otvorenie zamýšľajú angažovať sa za ukončenie rokovaní. Prezident François Hollande to v televíznom vysielaní „Občianske dialógy“ (14.4.2016) vyjadril nasledujúcimi slovami „*Francúzsko si stanovilo podmienky, Francúzsko povedalo, že ak nebude reciprocity, ak nebude transparentnosť, ak bude existovať nebezpečenstvo pre poľnohospodárov, ak nebudeme mať prístup do amerického systému verejného obstarávania a ak na druhej strane USA budú mať prístup do všetkého, čo tu robíme, nebudem TTIP akceptovať*“.

Nemecká kancelárka Angela Merkelová ostáva naopak dosť osamotená, pretože tlačí na uzatvorenie dohody ešte pred ukončením mandátu Baraka Obamu. Merkelová, ktorá od samého začiatku rokovaní v júli 2013 vložila celú svoju politickú váhu na presadenie TTIP, riskuje veľmi veľa, pretože verejná mienka v Nemecku je voči dohode stále menej naklonená. Aby sa vyhla neúspechu, je pripravená podpísať hoci i symbolickú dohodu, ktorá by neobsahovala žiadne ústupky zo strany Američanov, ani otvorenie amerického systému verejného obstarávania pre Európanov, ani uznanie chránených zemepisných označení. Takémuto riešeniu sa chcú ale za každú cenu vyhnúť Francúzi,

pretože sa domnievajú, že by to zabetónovalo dnešný stav, priaznivý pre Američanov. Podľa štátneho tajomníka pre Európske záležitosti Harlema Désir, *„dohoda má zmysel, iba ak by došlo k regulačnej konvergencii smerom nahor (teda ak by sa odstránenie „netarifných bariér“ uskutočnilo obojstranným akceptovaním prísnejších a nie laxnejších noriem) a ak by došlo k reálnemu otvoreniu amerického trhu, pretože v súčasnosti je predmetom skrytého protekcionizmu“*. Nakoľko prípad Francúzska zďaleka nie je ojedinelý, je možné skonštatovať, že projekt TTIP stráca svoju politickú podporu, ktorú zo začiatku mal, pretože rokovací mandát schválili Európskej komisii všetky členské štáty bez výnimky.

Skutočná katastrofa pre TTIP sa ale pripravuje v Holandsku, kde sa pravdepodobne k tejto otázke uskutoční referendum! Skúsenosti s ľudovým hlasovaním sú v prípade kontroverzných projektov zlé, iba pred niekoľkými dňami (6. apríla) Holanďania v plebiscite dokonca odmietli zdanlivo mnoho nevinnejšiu asociačnú dohodu EÚ - Ukrajina. Práve toto referendum inšpirovalo aktivistov anti-TTIP, ktorí začali zbierať podpisy pod petíciu požadujúcu ľudové hlasovanie o TTIP. Z právneho hľadiska ak sa pod petíciu podpíše viac ako 300 000 Holanďanov, vláda musí referendum vyhlásiť. Deväť dní od jej spustenia ju už ale podpísalo viac ako 100 000 osôb a preto je veľmi pravdepodobné, že požadovaný počet podpisov sa zozbiera veľmi rýchlo. Vzhľadom na nepopularitu TTIP je tak isto dosť zrejme ako referendum dopadne...

Je síce pravda, že výsledky ľudových hlasovaní uskutočnených na základe požiadavky ľudu nie sú pre holandskú vládu záväzné. Táto musí iba požiadať o stanovisko parlament. Z politického hľadiska je ale skoro nemožné predstaviť si, že by vláda výsledky ignorovala, hoci jej pozícia je veľmi ťažká, nakoľko Holandsko je aktuálne predsedníckou krajinou EÚ.